

JORDI BORRÀS

Simbologia nazi en una manifestació antiindependentista a Barcelona l'11 de setembre de 2014.

La ultradreta i l'espanyolisme, units contra el procés

L'Estat espanyol és l'únic país de la UE en què, si bé cap partit amb representació parlamentària no abandera públicament la ultradreta, al carrer aquesta ideologia es manifesta en grupuscles molt atomitzats. En realitat, però, PP i C's surten el 12 d'octubre amb ells i han incorporat persones i alguns trets del seu ideari. El fotoperiodista Jordi Borràs repassa els darrers cinc anys d'espanyolisme i ultradreta al Principat al llibre 'Plus Ultra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya' (Pol·len edicions, 2015).

JORDI BORRÀS

Un manifestant a la plaça de Catalunya el 2012 amb una pancarta amb el mateix lema, composició i tipografia que la històrica pancarta que es va lluir a la manifestació per la unitat d'Espanya el 7 d'octubre de 1934. Al costat, vista aèria de la concentració espanyolista el 120 de 2014.

“Espanya no tiene una extrema derecha violenta porque AP y el PP la hemos hecho moderada, [...] constitucional”. Manuel Fraga Iribarne, ministre d'Informació i Turisme durant el franquisme, ex-líder d'Alianza Popular i fundador del PP, sintetitzava en una entrevista el 1996 la perfecta simbiosi entre la dreta política i l'extrema dreta. Justament, aquesta aliança és la que explica per què l'Estat espanyol no apareix en el mapa polític de l'extrema dreta a la UE, perquè cap partit amb aquesta ideologia –legal a l'Estat espanyol– no ha obtingut representació a les institucions, però en canvi es manifesta obertament al carrer, és violenta i adopta la simbologia nazi i feixista amb total impunitat legal.

En teoria política es descriu aquesta situació com “la presència absent”, que en el cas espanyol s'explica perquè els partits que van impulsar una política d'extrema dreta van desaparèixer “perquè grans partits democràtics com

Alianza Popular, després el PP i ara en certa mesura Ciutadans, van absorbir part del seu discurs, de manera que l'extrema dreta avui marca les agendes sense ser present a les institucions”, explica el fotoperiodista Jordi Borràs, autor del llibre *Plus Ultra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya* (Pol-len edicions, 2015), un treball que repassa els darrers anys (2009-referèndum d'Arenys de Munt-2014-9N) del combat de l'extrema dreta al carrer i de l'espanyolisme polític.

Però és també el resultat d'una investigació profunda de Borràs sobre els moviments d'extrema dreta a Catalunya i les vinculacions de polítics i representants de la societat civil que actuen sota el paraigua de la democràcia. Rere cada fotografia hi ha una recerca periodística que permet a l'autor demostrar cadascuna de les afirmacions que hi fa i posar en context una narració dels fets, que s'ofereix també en castellà i en anglès amb l'objectiu de fer visible a nivell

internacional aquesta presència absent de l'extrema dreta espanyola.

El punt de partida de *Plus Ultra* no és l'extrema dreta com a tal, sinó l'espanyolisme, però “quan vas a actes espanyolistes t'adones que el nacionalisme espanyol en estat pur és un fenomen molt transversal, tot i que alguns partits neguin el seu nacionalisme, i que quan es reivindica al carrer amb manifestacions i marxés militars, sigui majoritàriament dreta i extrema dreta, mentre que el nacionalisme radical d'esquerres al carrer és molt marginal”, apunta Borràs. Aquesta absència s'explica en bona mesura perquè qui ha capitanejat l'anticatalanisme i la catalanofòbia al carrer ha estat l'extrema dreta, des de principis del segle XX, i qui posteriorment l'ha incorporat de manera més directa a l'agenda política ha estat la dreta. Una dada que posa en context aquesta circumstància: segons el CIS, 8 de cada 10 persones que es declaren d'extrema dreta el 2011 van votar els hereus d'Alianza Popular.

JORDI BORRÀS

La gènesi del PP. La llista de quadres dirigents i militants del PP que van tenir vincles directes amb el franquisme seria inacabable, ja que l'originària Alianza Popular va voler aplegar part d'aquest llegat en forma de capital humà i en part, ideològic. Però també seria inabastable "la llista dels múltiples casos de militants del partit exhibint simbologia nazi-feixista a través de les xarxes socials", assenyala Borràs, que remarca que aquesta exposició pública no ha estat impediment per al PP "a l'hora de reclutar militància entre l'extrema dreta postfranquista".

De fet, en *Plus Ultra* aquest fotoperiodista que s'ha jugat la pell cada vegada que ha fotografiat representants de l'extrema dreta a Catalunya, exemplifica aquesta manera de fer política del PP amb diversos casos. Un d'ells, el de la llista que el PP va confeccionar per a Barcelona el 1991. La llista l'encapçalava Enric Lacalle, seguit d'Alejo Vidal-Quadras, Alberto Fernández Díaz i en quarta posició

Emilio Álvarez Pérez, economista, ex-directiu del RCDE i fundador del partit d'extrema dreta Juntas Españolas (JJEE). Per una altra banda, el 2005 es va conèixer la detenció de Diego Luis Baño, militant del PP de Mollet del Vallès, acusat de formar part de la revista xenòfoba d'ideologia nacional-socialista *Intemperie*, impulsada per l'organització neonazi Estado Nacional Europeo (ENE). El jove militant, que havia estat proposat com a assessor del PP de Mollet del Vallès, havia participat el 2002 en la celebració del 80è aniversari de la Marxa de Benito Mussolini sobre Roma. Són només alguns dels moltíssims exemples dels vasos comunicats entre el PP català i l'extrema dreta.

Ultraciudadans. Pel que fa al partit liderat per Albert Rivera, Borràs també ha detectat la incorporació de trets d'extrema dreta, malgrat l'aparença de partit renovador que defuig l'eix esquerra-dreta: "Alguns estudiosos de

l'extrema dreta com Xavier Casals argumenten molt bé que, si bé C's i PP no són partits d'extrema dreta, tenen en comú que han capitalitzat un discurs ultrapatriota capaç d'imantar al voltant dels votants d'extrema dreta, i en el cas de Ciutadans, la part de fundadors que provenien d'una esquerra ultraspanyolista van acabar fugint en adonar-se que era un cau d'extrema dreta". Així, Borràs posa de manifest que "tenint en compte aquest substrat reaccionari i populista, no ha estat cap sorpresa trobar casos com el del portaveu de la junta local de C's de Mataró, Juan Carlos Ferrando (anteriorment regidor del PP), un antic militant i candidat falangista a les eleccions generals de 1979 per Falange Española de las JONS, que es reclamava l'hereu legítim de l'organització fundada per José Antonio Primo de Rivera".

Jorge Enrique Belsa, un procurador de tribunals que va representar Pedro Varela Geiss, històric dirigent neonazi condemnat per difusió d'idees geno-

JORDI BORRÀS

Membres de les Brigades Blanquiazules durant la concentració organitzada per SCC a la plaça de Catalunya de Barcelona (12/10/2014). Dalt a la dreta, una estelada cremada, i a sota, bandera ultradretana exhibida a la plaça de Sant Jordi de la muntanya de Montjuïc de Barcelona (12/10/2011).

cides a través de la lliberia Europa, va ser candidat de C's a Sant Boi de Llobregat el 2007, però el 1980 s'havia presentat al Parlament per FE de las JONS i el 1988 per l'organització neofeixista JJEE. Més enllà de la militància, a l'entorn de C's també hi ha extrema dreta. És el cas, per exemple, de l'advocat José María Fuster-Fabra Torrellas, els orígens polítics del qual cal buscar-los en les joventuts de la formació liderada per Blas Piñar, Fuerza Nueva, i posteriorment va ser número 3 a la llista que l'extrema dreta de FN i FE y de las JONS van organitzar per a les generals de 1979.

És la idea d'Espanya uniforme i indivisible que defensa C's la que, segons

els experts, explica per què és capaç d'atraure vot útil de l'extrema dreta.

El 12-O, tots junts. Ara bé, a parer de Jordi Borràs, el més preocupant de tot plegat no és que C's i PP tinguin tics d'extrema dreta, sinó que acabin manifestant-se plegats al carrer amb la catalanofòbia i l'anticatalanisme com a nexa d'unió el 12 d'octubre. "Si PP i C's realment són constitucionalistes, què fan celebrant el 12-O per comptes del 6 de desembre? Celebren plegats una diada espanyolista que s'instaura l'any 1918 de manera oficial, que després va ser el dia de la Raza i que el franquisme va consolidar. Des de la Transició fins a fa uns cinc anys, la

flama del 12 d'Octubre a Catalunya l'ha aguantat l'extrema dreta més ultra que hi havia a l'estat. Això és molt perillós", rebla Borràs.

De fet, la dreta es manifesta al carrer amb l'extrema dreta arran de l'esclat del procés sobiranista a Catalunya, quan decideix contrarestar el missatge sobiranista de la primera gran manifestació explícitament independentista de l'11 de setembre de 2012 al passeig de Gràcia de Barcelona. Com relata Jordi Borràs, el 12 d'octubre de 2012, "ens trobem a la plaça de Catalunya Falange Española de las JONS, Movimiento Social Republicano, el referent d'Alba Daurada a l'Estat, grups de *motards* feixistes, les Brigadas Blanquiazules

JORDI BORRAS

JORDI BORRAS

en un racó de la plaça, i a més a més, simbologia franquista i feixista de tota mena als actes. I aquí s'hi sumen ja C's, PP i PxC. Si fins ara qui havia reivindicat l'espanyolisme al carrer havia estat bàsicament l'extrema dreta, a partir del 2012 s'hi barregen els partits de la dreta democràtica”.

El fotoperiodista, que ha cobert gràficament totes les manifestacions i actes espanyolistes i d'ultradreta dels darrers anys, considera que tant C's com el PP, però també Societat Civil Catalana (SSC), “han de desmarcar-se d'aquesta gent” de manera clara, i això no vol dir “fer un tuit a quatre dies de la manifestació de l'any passat com va fer Societat Civil Catalana dient que

rebutjaven la presència de simbologia no democràtica. Desmarcar-te d'aquesta gent vol dir no convidar la Fundació Francisco Franco a la presentació de SSC, vol dir que el Movimiento Social Republicano no participi de la fundació de l'entitat, i que el teu president, Josep Ramon Bosch i Codina, no se'n vagi a Gandesa a participar en un homenatge franquista el 18 de juliol”. Justament, el president de SSC havia fundat pocs mesos abans Somatemp, “una associació que es pot considerar directament d'extrema dreta, no sols per les idees que propugna, sinó per la seva militància”, afegeix Borràs.

De fet, el vice-president de Somatemp és Josep Alsina Clavés, un pro-

fessor d'un IES de Nou Barris nascut a Ripoll i ex-militant del Partido Español Nacional Socialista, un dels dos partits neonazis que hi havia als anys 70 a Barcelona, i que duia a terme accions terroristes. Ell és un més de la vella guàrdia dels anys 70 que, com Fuster Fabra, lideren l'espanyolisme més radical. “Una irresponsabilitat de PP i C's”, segons Borràs, deixar aquests personatges al capdavant de l'espanyolisme, “perquè mantenen tics d'aquella època, molt perillosos per a una societat que es defineix democràtica”. Ara bé, Borràs no es mostra gens confiat que aquesta situació pugui capgirar-se, perquè “la història de l'espanyolisme radical ha estat sempre maquillada i

JORDI BORRÀS

Acte de presentació de Societat Civil Catalana (23/4/2014), presidida per Josep Ramon Bosch Codina, que va assistir a un homenatge franquista a Gandesa el 18 de juliol del 2013.

JORDI BORRÀS

Maniobres militars organitzades per l'Academia General Básica de Suboficiales de Tarn (Pallars Jussà), anomenades "Minerva 2014" (3/7/2014).

JORDI BORRÀS

Desfilada i processó de l'Hermandad de Antiguos Caballeros Legionarios de Barcelona per la celebració de la Setmana Santa a Badia del Vallès (18/4/2014).

tolerada, altrament no s'entendria que Manuel Fraga fos ministre franquista i president honorífic del PP fins que va morir, sense cap mena de vergonya, com molts altres càrrecs del franquisme que van transitar a la democràcia a cara descoberta”.

El submón policial. El llibre també dedica un capítol a l'espanyolisme dins del cos de Mossos d'Esquadra i la Guàrdia Urbana, que Borràs diferencia clarament de l'espanyolisme furibund de la policia espanyola i de l'extrema dreta que propugna la casta militar. L'historiador Xavier Casals ha estudiat a fons les reminiscències del “partit militar”, que va protagonitzar l'assalt al *¡Cu-Cut!* i *La Veu de Catalunya* el 1905. “De fet, l'extrema dreta neix d'aquella gent a principis de segle, neix al Govern civil, al Govern militar, a les casernes militars de Catalunya. Els inicis d'aquell feixisme de principis de segle són aquí i encara perduren”, remarca Jordi Borràs, que afegeix que només cal anar a la seu de l'Hermandad de Antiguos Caballeros Legionarios, a Sant Andreu (Barcelona) per percebre aquesta presència. Una fotografia de Franco i una altra de Millán Astray presideixen aquesta seu, que ocupa un solar de 5.000 metres quadrats gratuïts cedits pel consorci de la Zona Franca, presidit pel militant del PP Jordi Cornet. Els membres d'aquesta associació assisteixen a tots els homenatges a la División Azul que s'organitzen, els mateixos en què va participar la delegada del Govern espanyol a Catalunya. A més, a les desfilades d'aquesta Hermandad de Antiguos Caballeros Legionarios “hi ha l'extrema dreta, i és una cosa normal, un submón que molta gent es pensa que ja no existeix, però existeix i té el vist-i-plau i el suport explícit de determinat poder polític i econòmic”.

L'espanyolisme també ha arribat als Mossos i la Policia Local, això sí, totalment desvinculat de l'extrema dreta, un fet que Borràs remarca que “és del tot normal, i que si es defensa en termes democràtics és totalment legítim”. El fotoperiodista comenta al llibre imatges de Mossos amb la bandera espanyola a la culata de la pistola o en polseres, i es qüestiona que, si fos al contrari, “ja tindriem expedients de la

